В улоговині, на дні моря, куди сонячне проміння сягає тільки в полудень, жила красуня черепашка на ім'я Перламутрова троянда. Щодня вона сама до себе шепотіла: "Коли б мені вибратися звідси, щоб побачити сонце і квіти, відчути свіжий подих вітру!"

— Ой, як же гарно на поверхні моря, там літають і виспівують птахи з пір'ястими крилами. Що ж тоді говорити про інші чудеса! — риба, яка розповідала про дивовижі Горішнього світу, найчастіше саме на цьому місці переривала свою розповідь. І це зрозуміло.

Раз рибалки витягли рибу на поверхню моря, але щойно вона побачила сонце, як чиясь жорстока рука підхопила її і кинула назад у воду.

— Хто знає, які чудеса мені ще б відкрилися, коли б пробула на поверхні трохи довше? — Тут риба надовго замислювалася. Але марно вона щодня плавала навколо човна, даремно запливала в рибальські сіті: їх очка були надто великі! Вона випадала крізь них і змушена була щоразу повертатись у надокучливе товариство риб і раків.

Перламутрова троянда слухала рибу, затамувавши подих. У її голові вимальовувалися привабливі картини Горішнього світу. Порівняно з його сяйвом, чого варті світлячки морського дна? А чи гляне хтось на корали, якщо покласти їх поруч з квіткою жасмину? Від роздумів про принади Горішнього світу в черепашки аж в очах темніло. І скоро зненавиділа вона кружляння риб, колихання медуз у прозорій воді, повзання раків по піску.

Ну, що цікавого в тому, що народжується нова морська зірка з одного відірваного променя?

Мільйони років ростуть корали, повзають раки, тремтять медузи. Споконвіку шумлять хвилі, ну й що з того?

Перламутрова троянда опустила голову й задивилася на гірку піску, навколо якої бавився гуртик маленьких рибок, тоді перевела погляд на камінець, що лежав поруч. На ньому гронами висіли корали. Може, поговорити з ними? Може, вони колись були в Горішньому світі й щось знають про хмари, квіти?.. Добре рибам: вони вміють плавати й можуть виплисти на поверхню. Але тільки вдихнуть краплю повітря, відразу ж повертаються назад у воду. Ні, це її не влаштовує. Корали мусять знати певнішу дорогу до сонця і хмар! Перламутрова троянда нахилилася до грона коралів і стала просити поради й допомоги:

— Ви мудрі, живете довго, тож повинні знати, як досягти Горішнього світу.

— Звичайно, знаємо! — відразу дружно відгукнулися корали, думаючи лише про себе й свій камінь.— Ми й зараз знаходимося у Горішньому світі.

Ніякий інший світ їх не цікавив. Мандрівки? Дороги? Чи ще яка напасть? Дивачка ця Перламутрова троянда зі своїм надокучливим бажанням будь-що вибратися з морської улоговини й мандрувати до сонця, хмар; вона мусить знати СВОЄ місце і бути вірною йому. Корали згадали родичів, які теж над усе на світі хотіли побачити Горішній світ. Вони так настирно про це думали, що якогось дня' відірвалися від каменя і рушили нагору. Що потім з ними сталося, не знає навіть сиводавній рак-самітник, який щовечора вилазить на берег. Корали нетерпляче закивали головами: для них, які мають затишну домівку, чужі турботи були дивні й незрозумілі. Тож і Перламутровій троянді треба змиритися зі своїм становищем, бо від напруженого думання корали й черепашки гублять колір... Корали дружно вмовкли й щільніше притислися до каменя.

Перламутровій троянді нічого не залишалося, як шукати нового співрозмовника. Проте риба-вугор ще менше, ніж корали, думала про Горішній світ. Адже для неї той світ починався в рибальській сіті, а закінчувався на пательні.

Риба-вугор сердито заметляла хвостом і зникла за виступом скелі, черепашка ж подалася з розпитками до медуз. Але медузи не мали ні часу, ні бажання говорити з нею про Горішній світ. Для них сонце було великим каламутно-жовтим кружалом, яке ввечері червоніє і падає у хвилі. Його не можна їсти, навіть не можна обхопити щупальцями. Одне слово, сонце ні на що не годиться. Навіщо ж тоді думати про нього? Найстарша медуза, прозвана Вусатою бурею, сердито надулася й попливла за зграйкою риб.

Риби були останньою надією Перламутрової троянди. Срібними стрілами проносилися вони біля неї. Одна з них, давня знайома, зупинилася і знову стала захоплено розказувати про хмари, які пливуть у високому голубому небі, про квіти, рожевіші від коралів, про вітер, що, прогулюючись між скель, зроняє ніжні приглушені звуки. А тоді — про троянди!

Так Перламутрова троянда довідалася, що в Горішньому світі є квіти-троянди: білі й жовті, червоні й фіолетові... Тепер їй увірвався терпець. Чого чекати? Доки? Від нездоланного бажання чимшвидше побачити дива Горішнього світу вона ще більше зненавиділа світ морської улоговини. Нестерпним став для неї навіть солодкий, заспокійливий шум моря. А чого варті хвилі проти вітру? Чи шум моря порівняно з піснями трав і птахів?

Цвяшком у серці Перламутрової троянди засіло нестримне бажання дістатися Горішнього світу. Гострим і тривалим був її біль. Хтось інший давно б уже змирився з долею...

Одного дня Перламутрова троянда відчула, як пече, тужавіє усе її єство і згущується у тверду крапельку. Відтоді вона не рухалася і не розтуляла вуста: в ній росло блискуче зерно перлини...

Черепашка стала поволі забувати про Горішній світ. Навіть розповіді знайомої риби про його принади викликали в неї роздратування — адже

це були все ті ж самі надокучливі оповідки! Риба в них ставала дедалі важливіша, а Горішній світ усе тьмяніший і непривабливіший. Розтовстівши, риба вже ледь випливала на поверхню, і їй, як і медузам, теж почало здаватися, що сонце — велике каламутно-жовте кружало. Тож, звичайно, найліпше жити на дні моря, в прохолодній улоговині. І те, що черепашка так обожнювала Горішній світ, видалося їй тепер незаперечною ознакою якоїсь душевної хвороби. Тим паче, що й корали так думають. Риба все рідше підпливала до Перламутрові троянди. Втім, та й не шукала її товариства. Зараз їй уже був байдужий і Горішній, і Нижній світ. Вона шукала і знаходила цілий світ у собі.

А зернятко перлини з кожним днем росло, міцніло і виблискувало, наче маленьке сонечко. Перламутрова троянда дбайливо оточила її зусібіч рогівкою, оберігаючи від надокучливих мешканців морської улоговини. Було то її власне маленьке диво і вона не бажала показувати його іншим. Забула вона і про недавню мрію...

Смішні ці риби зі своїми щоденними суперечками про те, котра з них краща! Ще смішніша рада черепах, яка вирішує це! Бо ж Перламутрова троянда напевне знає, що заховане в ній маленьке сонце найчарівніше в світі! Але яке діло іншим до того?

Потайні гордощі Перламутрової троянди додавали перлині все яскравішого блиску й розкішних кольорів. Вона мала в собі не тільки ніжне сяйво місяця, блиск сонця, але й переливчастість небесної райдуги.

Глибоко на дні моря, куди сонячне проміння приходить лише в полудень, Перламутрова троянда створила свій світ. Вона могла б жити в ньому рік, сто років, цілу вічність. Більше ніхто й ніщо не було їй потрібне! Нікого вона вже не шукала, навіть забула про хмари й квіти. Але якось крізь товщу води на дно моря пірнуло темне тіло і чиясь рука схопила її, відірвала від дна й понесла вгору.

Чи пройшла тільки мить? Чи цілу вічність вона мандрувала? Нарешті вода розступилася, і Перламутрова троянда зажмурилася від яскравого сонця.

— Яка велика! — почула вона чийсь вигук і розплющила очі. О, диво! На небі світило золоте Сонце, кругом нього пливли легенькі, мовби морська піна, хмари! А солоний запах моря, духмяні пахощі розмаринових квіток! Перламутровій троянді аж подих перехопило. Все навколо виблискувало, тремтіло куди привабливіше, ніж оповідала про це риба. Проте ніколи їй було захоплюватися чудесами Горішнього світу: чиясь жорстока рука вже боляче її стискувала, копирсалася в ній, розкривала мушлю,— певне, добиралася до схованого всередині.

— Диви, перлина! А яка велика й блискуча! — заволав якийсь чоловік.

Перламутрова троянда востаннє побачила сяйво свого маленького сонця. В її випорожнену мушлю залетів солоний морський вітер.

А рибалка засунув перлину в кишеню і поквапився додому... Один із хлопчаків підняв покинуту черепашку, очистив її від піску й приклав до вуха.

Чи було те, що він почув, гомоном хвиль? А може, розповіддю про життя на дні моря, в улоговині? Хлопчак ніжно погладив Перламутрову троянду, сховав її під сорочку й побіг похвалитися матері.

Цілу ніч тримав він черепашку біля вуха. Йому здавалося, що чує прибій, кигикання чайок, крик буревісника... І всю ніч по небу плив Місяць, а Перламутровій троянді здавалося, що то пливе відібране в неї маленьке сонечко. Високо, дедалі вище підіймався Місяць. Ніжно, дедалі ніжніше шуміла черепашка.

Вранці, зазирнувши у вікно, сонце побачило хлопчика й черепашку, які, міцно притиснувшись одне до одного, спали. А з-під їхніх заплющених повік сочилося перламутрове сяйво.

Море ж було далеке й мовчазне. Лише на дні, в улоговині, її мешканці знепокоєно питали одне одного: куди поділася Перламутрова троянда? А під склом на прилавку найрозкішнішої крамниці в місті виблискувала перлина. Люди поспішали до крамниці, щоб побачити її, але тільки один хлопчак і один пісняр знали, що насправді під склом виблискує чиєсь зболене бажання...